

REIZEN IN HET BERGLAND VAN MIDDEN-SUMATRA.

II. OVER DE DWARSKETEN VAN DEN BARISAN, UITGAANDE VAN DE KOERINTJI-VALLEI.

(Vervolg).

De lucht begon te betrekken, en weldra viel er een fijne regen. Was het lopen op de waterscheiding al niet prettig door de vele insnijdingen en modderpoeltjes zooals die op een waterscheiding voorkomen, nu werd alles nog glibberiger.

Gelukkig hield het bladerdak voorloopig den regen nog wat tegen en was er nog gelegenheid voor het maken van een foto van een groep *Calanthe Ceciliae*. Deze mooie grondorchidee met haar tros van teerviolette groote bloemen was hier zeer algemeen.

Temidden van bedoelde groep verhief zich als een bewaker van al dat mooi's de rijzige *Amorphophallus oncophyllus*, waarvan reeds in vorige jaargangen van de „Tropische Natuur” een beschrijving en afbeelding voorkomen.

Zeer sterk vertegenwoordigd was hier de *Curculigo capitulata*, een kruid met gele bloemen in hoofdjesachtige groepeeringsen en groote, langwerpige, aan beide uiteinden spitse bladeren, welke door de richels tusschen de talrijke evenwijdige nerven als het ware geplisseerd zijn. Waar geen pisangbladeren te krijgen zijn, weet de inlander zich ook met deze bladeren te behelpen voor zijn maaltijden; tevens vouwt hij er handig een drinknapje van, als hij daaraan de behoefte gevoelt bij het lesschen van den dorst uit een kali.

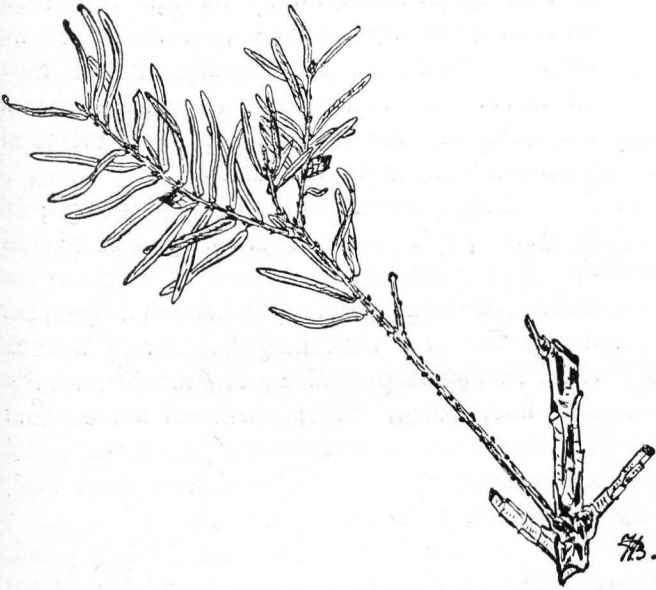

Fig. 8. *Taxus baccata* L. Subsp. *Wallichiana* PILG.

Op deze waterscheiding stond ook de zeldzame conifeer: *Taxus baccata* L. subsp. *Wallichiana* PILG. (fig. 8); ze werd dankbaar buitgemaakt.

Op ons geroep kregen we van de barangdragers geen antwoord meer; die moesten dus reeds zeer ver vooruit zijn, waarom we in vlug tempo de steile helling afdaalden naar de monding van de Soengai Lambai. Nog vele malen werd deze rivier of haar zijarmen overgetrokken, voordat we omstreeks drie uur aankwamen bij den Goenoeng Boedjang (= „vrijgezel”), die zich eenzaam en verlaten uit een vlakte verheft. Tot zoover waren ook de barangdragers gekomen, die wegens den hevigen regen niet verder konden, en zich bibberend van de kou met een pisangblad tegen den regen trachten te beschutten. Volgens den aneroïde-barometer waren we 1980 M. boven zee.

De vlakte bood een mooie bivakgelegenheid: geen gevaar voor neerstortende boomen en de nabijheid van een rivier, factoren, welke in verbinding met het vlakke terrein de hoofdvereischten uitmaken voor een goede kampeerplaats. Dus alle reden om hier te overnachten.

Een tijdje mochten de koelies nog uitblazen, maar toen moest er toch ondanks den nog altijd neervallenden regen met het werk begonnen worden, dat hoofdzakelijk bestond in het bijeenbrengen van pisangbladeren en boomstammetjes. Het opzetten van mijn hut kostte toen weinig moeite en tijd, temeer waar ik gedeeltelijk als dakbedekking de kain perlak bezigde. De wanden waren met de groote pisangbladeren ook al spoedig opgevuld. Voor één nacht leveren deze in den namiddag uit het bosch gehaalde bladeren een zeer goede bedekking, daar dan de randen nog niet door de zon omgekruld zijn.

Vlinders en kevers vormden de levende schilderijtjes aan den wand en de licht kevertjes fungeerden 's avonds als lampions om het binnen feestelijk te maken. Jammer dat op het grastapijt de bloedzuigers niet ontbraken, maar — wat is hier op aarde feitelijk wél volmaakt? Aangenaam was de gedachte, dat dit voor dezen tocht de laatste avond zou zijn, waarop ik me moest behelpen. Eenzelfde gedachte maakte vandaag het dalen ook zoo prettig; die weg behoefde niet weer beklommen te worden.

Mijn planten waren spoedig ingelegd; daar ik geen papier meer bezat, kregen ze namelijk op mijn veldbed een plaatsje tusschen twee dekens, waar ze voorloopig konden drogen, zonder gevaar voor beschadiging, daar ik 's nachts altijd rustig slaap. Alleen een mooie zwam van den boschzoom, welke zeer veel overeenkomst vertoonde met de Hollandsche *Phallus impudicus*, moest wegens haar afschuwelijken stank buiten de pondok gedeponneerd worden.

De koelies hadden zich in hun pondok ook zoo genoegelijk mogelijk ingericht; ze hadden het voor dezen éénen nacht maar zonder een vloer van takken gedaan. Niettegenstaande

Fig. 9. *Epilobium sarmentaceum* HAUSK. N.

de grond in verband met de nabijheid van de rivier eenigszins drassig was, hadden ze zich toch nog een droge ligplaats weten te verschaffen met behulp van kidangvellen en van hun tikers.

Het was een feestavond voor hen. Al mijn overvloedige barang kregen ze cadeau, waarvan ze de eetwaren, bestaande uit kip, biscuits en jam, direkt bij hun rijst en deng-deng verorberden, daarbij er ongegeneerd op los smakkend. Andere zeer gewilde artikelen als schoenen, een hoed, blikken en flesschen werden den volgenden morgen voor het vertrek in het bosch in de nabijheid verstopt, vanwaar ze het op den terugweg naar hun kampong wel zouden ophalen. Het is ongeloofelijk hoe handig ze iets weten te verstoppert en het later terug vinden ook, ofschoon dit laatste wel eens mislukt! Volgens de verhalen moeten de Koerintjiërs ook voor hun spaarpenningen in het bosch een veilige bergplaats zoeken.

Daar ik niet via hun kampong terugging, vroeg de gids een bewijs, dat hij mij levend aan de andere zijde van den berg gebracht had daar hij anders bij zijn thuiskomst last zou krijgen met het kamponghoofd. Hieruit mag niet afgeleid worden, dat mijn leven in gevaar

was geweest, integendeel het was een bewijs hoe bezorgd men zich maakte voor den blaken vreemdeling. De militaire expeditie van 17 jaar geleden had een goede uitwerking gehad, hoewel ik hier moet bekennen, dat men zich in het algemeen met een gerust hart aan de Maleiers kan toevertrouwen, mits men steeds strikt rechtvaardig blijft.

Genoegelijk rookten de koelies na hun Lucullus-maal de ook cadeau gekregen kleine sigaretjes. Maar hoe meer men hun geeft, des te meer willen ze hebben. Ik trok me dus maar gauw in mijn appartement terug om het dagboek bij te houden. Het is wel een heel werk zoo'n dagboek, doch bij dat werk voelt men het gemis aan conversatie minder. In dien tijd was het eten gereed gekomen. Het is overbodig uit te weiden over het servies en de verschillende gangen; wel werd bewaardheid, dat „de honger de beste saus is”, en ik zou er aan willen toevoegen, dat „de slaap de beste medicijn” is. En aan die obat had ik behoefte.

Vrijdag, 21 Mei 1920. — Deze laatste dag zou nog een zware worden. Het inpakken ging vlug, waarna de koelies gewillig weer de zware vrachten opnamen. Ook de koelie, die nu al twee dagen den ijzeren koffer getorst had, waar al mijn hebben en houden in geborgen was noodig voor een lang verblijf in de beschaafde wereld. Eerst had hij het zeer vermoeiend gevonden, maar naderhand klaagde hij niet meer, alleen at hij voor twee, waarom hem het lidmaatschap in de kongsie werd opgezegd, zoo hij niet dubbel wilde betalen.

De mooie vlakte, die ik nu moest verlaten, was uit botanisch oogpunt zeer interessant. Er stond het wilgenroosje: *Epilobium sarmentaceum* HAUSSKN. (Fig. 9) met haar kleine violette bloemblaadjes boven het lange onderstandige vruchtbeginsel, dat onmerkbaar overgaat in de bloemsteel. De ten slotte openspringende vrucht laat door den wind de zaden met hun aanhangsel van zijde-achtige draden overal heen brengen. Deze, vroeger nog niet op Sumatra gevonden plant, kwam hier algemeen voor. Ook de *Valeriana Hardwickii* VAL. (Fig. 10) vertoonde er haar witten bloementooi; ze groeide er bij honderden.

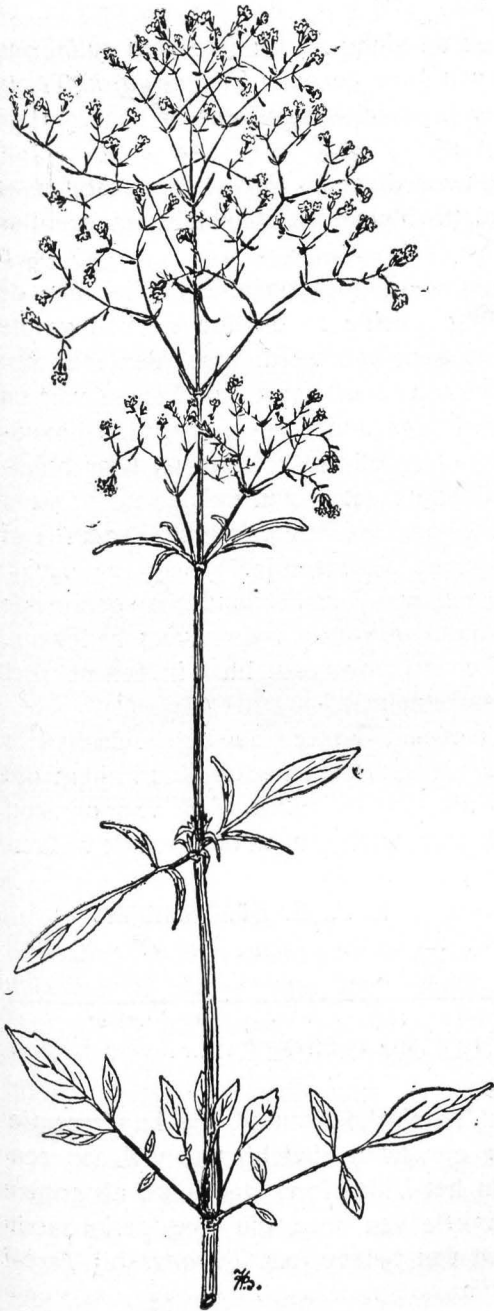

Fig. 10. *Valeriana Hardwickii* WALL.

Bij de rivier werd aangetroffen de *Dichroa febrifuga* LOUR., een plant uit de familie der Saxifragaceae met lichtblauwvioletten bloemen. Haar familiegenoot, *Astilbe indica* stond dicht bij haar. Deze bezit bladeren als de roos, doch wat bloemenpracht aangaat is er geen ver-

gelijking mogelijk, daar de Astilbe slechts nietige bloempjes bezit, welke in aarvormige trossen gerangschikt staan.

Op de rotsen langs de rivier groeide de witviltige *Anaphalis longifolia* D.C., het „edelweiss” van het Indisch bergland.

Tusschen de grassen op deze vlakte ontbrak de alang-alang: *Imperata cylindrica* BEAUV. natuurlijk niet. Ook groeide er de eveneens van Java bekende *Isachne albens* TRIN., waarvan de langgesteelde, uiterst fijne bloempakjes wel speldeknopjes lijken op haarvormige draadjes.

De Labiaten hadden er een waardige vertegenwoordiger in *Pogostemon menthoides* BL., een plant, waaraan alles behaard is. De lichtvioletten bloempjes laten zich maar eventjes buiten de behaarde bloemtros zien.

De *Plantago Hasskarlii* DECNE. deed in zijn voorkomen dadelijk denken aan de Hollandsche weegbree. Iets verder op een rotshelling groeide en bloeide een bed groote violette balsaminen, waarvan met veel moeite een foto genomen werd, vanaf den rand van het ravijn. Maar het in de ongerepte tropische natuur zoo zeldzame voorkomen van tal van bloemen bij elkaar dwong ertoe het te probeeren. Een ander geval levert de bovengenoemde „edelweiss”, die hoog op de bergen dikwijls geheele velden met haar bloei-stengels overdekt, waarlijk een prachtgezicht. De inlanders geven aan zulke velden, waar ook een andere composiet, de gele *Senecio*, voorkomt, den toepasselijken naam van „kebon boenga”. Op den Korintji-piek was een dergelijke bloementuin.

Ten slotte zij nog hier het meest karakteristieke gewas van het landschap genoemd: de pandansoorten, die in talloze exemplaren de hellingen der rivieroeveren bedekken. Deze in het oog vallende planten zijn gemakkelijk te herkennen aan haar in een schroef staande, stekelige bladeren, die helder glanzen in het zonnelicht.

Mijn gids drong tot spoed aan, en liet mij geen tijd meer om het landschap te bewonderen. Met zijn schuinstaande oogen, zooals de meeste rasechte Koerintjiërs die bezitten, keek hij bezorgd naar de lucht. En het was niet zonder reden. Vlak voor ons kon men even boven het oerwoud het topje van een piek zien uitsteken, en ook, hoe de wolken deze bergspits steeds meer omhulden.

H. A. B. BÜNNEMEIJER.

(Slot volgt.)

EEN WANDELING NAAR TJIPANAS BIJ GAROET.

Vermoedelijk zijn er wel eenige lezers van de „Tropische Natuur”, die hun vakantie eens te Garoet gaan doorbrengen. Hechten ze aan een mooi uitzicht, dan wel aan een gevestigden hotelnaam, zoo zullen ze zonder twijfel in het Villa-Hotel Belvédère afstappen en vandaar de verschillende tochten ondernemen. Enkele van deze, die elke toerist moet doen, zijn vanuit een natuurwetenschappelijk standpunt van belang, o.a. *Tjipanas* bij Tarogong, het *meer van Bagendit* en de *waterval van Tjitiis*.

Te *Tjipanas*, de naam zegt het, vinden we warme bronnen. Er komen er verscheidene voor, waarvan drie de aandacht trekken door de hoge temperatuur van het water; deze bedraagt namelijk van 44 — 46° C.

In deze bronnen komen bijna uitsluitend blauwwieren voor, zooals zulks van andere warme bronnen ook bekend is. Vanaf *Tjipanas* tot Tarogong vinden we één lange reeks